

Τὸ βαλάντιόν του εἶναι κενόν, ἀλλὰ τῷ εἶναι ἀδιάφορον· ἐπαφίεται ὡς τὸ παροδικόν πτηνόν, εἰς τὸν ἀνεμον τῆς προνοίας. Εἰς ἰατρειάν δὲ τῆς μελαγχολίας του, ὁ ἰατρός του τὸν συνεδούλευσεν ὄντα εἰς Βιένναν τῷ 1839 καὶ 1840· ἀγαπᾷ ὅσας δυνατὸν περισσότερας γυναῖκας, τὸ ὅποιον καὶ παραδέχθη ὁ Γεράρδος, σεβασμῷ φερόμενος πρὸς τοὺς χρησμοὺς τῶν Ἀσκληπιῶν, ἀλλὰ χωρὶς νὰ λαβῇ ἢ ψυχὴν του.

Ἐπέστρεψεν εἰς Παρίσιους διὰ νὰ κλαύσῃ τοὺς ἐν Βιέννῃ ἔρωτάς του ἐπὶ ἐνὸς τάφου τοῦ κοιμητηρίου τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας, συνεργαζόμενος εἰς τὸν *Καλλιτέχνην* (*Artiste*). καὶ τὸν *Τύπον*.

Μετ' ὀλίγον ἀναχωρεῖ πάλιν, συνοδοιπόρον ἔχων κατ' ἀρχάς τὸν Α. Δουμᾶ. Ἀλλὰ μετὰ πολλὰς περιπετείας κατὰ τὸ νέον τοῦτο ταξιδιδίον του εἰς θ' ἔμεινε ἀνευ ὁδολοῦ, ἡσθένησε τέλος βραδέως καὶ ἡ ἀσθένειά του ἐχαρακτηρίσθη ὡς παραφροσύνη.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ, ὁ Γεράρδος ἐπιχειρεῖ τὴν εἰς Ἀνατολὴν περιοδεῖαν του καὶ συγγράφει τὴν *περιήγησίν του* (*Voyage en orient*) ἐκ τῶν ὠραιότερων συγγραμμάτων τῆς νεωτέρας φιλολογίας. Ἐδημοσίευσεν ἐπίσης τὴν ἐν Ἑλλάδι *περιήγησίν του* ἐν τῷ *Καλλιτέχνῃ*, καθ' ὃν χρόνον (τῷ 1845) ἡ Ἐπιθεώρησις τῶν δύο κόσμων ἐδημοσίευσεν τὴν εἰς Ἀνατολὴν *περιήγησίν του*.

Ἐσχάτως ὁ Γεράρδος Νερβάλ ἐπρωτίθετο νὰ ἐπιχειρήσῃ νέαν εἰς τὴν Ἀνατολὴν περιήγησιν πειρῶντος εἰς τὰς παρούσας μάλιστα περιστάσεις. Αὐτὸ τοῦτο προτίθεται καὶ ὁ Μερὺ, ὁ ἐπιστήμιος φίλος του καὶ συνεργάτης. Θέλει συναντηθῇ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν Ἑλλήσποντον.

Ὁ Νερβάλ, ὁ ἔχων τὸ βαλάντιον ὁμοιον τῷ πύθῳ τῶν Ἀναγνιδῶν, σήμερον εἶναι ὀλιγώτερον πλούσιος εἴποτε ἄλλοτε. Ἀλλὰ τῷ εἶναι ἀδιάφορον.

Εἶναι ὁ ἐνοχος καὶ ποιητικὸς Πλάνης Ἰουδαῖος τῆς συγχρόνου φιλολογίας. Θέλομεν τὸν ἰδεῖ διευθυνόμενον εἰς Κωνσταντινούπολιν με μόνας πέντε δραχμὰς· ἐν τῷ βαλάντιῳ καὶ με πολλὴν πίστιν εἰς τὴν Πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ.

Κ. Π.

## ΟΚΤΑΗΜΕΡΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ἡ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΖΑΝΙΕΛΛΟΥ.

(Ἐπεισόδιον ἐκ τῶν *Revolutions d'autrefois*

τοῦ K. Pitre Chevalier).

(Συνέχεια ἴδε φυλ. 53).

Ἡ 12 Ἰουλίου καὶ ἑκτὴ ἡμέρα τῆς ἐπαναστάσεως ἔμεινεν ἐρυθρὰ εἰς τὴν μνήμην τῶν Νεα-

πολιτῶν, ἡ δὲ ἱστορία αὐτῆς πατροπαράδοτως μεταδίδεται μέχρι τῆς σήμερον ἔτι.

Ὅτε δὲ καταβέβλημένος ὁ ἀλιεὺς ἐπέστρεψε πλέον εἰς τὴν οἰκίαν του, ἡ νύξ ἐπλησίαζεν.

Ἡ δὲ Πουζολιανή, περιεκυκλωμένη ὑπὸ τῶν οἰκειῶν της οἵτινες ἐσπείσαν παρ' αὐτῇ, εἰς ἐναγώνιον εἶχεν ὑποπέσει ὑπνον κεκλιμένη ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ ἀδελφοῦ της.

Διεγερθεῖσα δὲ ἐκ τῶν κραυγῶν τοῦ λόγου τοῦ θανάτου, καὶ ἰδοῦσα τὸν σύζυγόν της ἀποκαμωμένον, κλονούμενον, αἱματόφυρτον καὶ κεκονιαμένον, με ὄμμα ἀποπεπλανημένον καὶ γέλωτα παράφορον γελῶντα, μὴ ἀναγνωρίζοντα καὶ ἐλείνην ἥτις τοσοῦτο τὸν εἶχεν ἀγαπήσει, ἡ δυστυχὴς γυνὴ ἐνόησεν ἅπασαν τὴν δυστυχίαν αὐτῆς καὶ ἀφείσα κραυγὴν ὅς εἰκν ἐρρίφη εἰς τὸν τράχηλόν του.

Ἄλλ' εἰς μάτην τὸν σφίγγει εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ ἐπιδαφιεύει τοὺς γλυκυτέρους λόγους· εἰς μάτην τῷ ὑπενθυμίζει πᾶν ὅ,τι δυνατόν νὰ φωτίσῃ τὴν μνήμην αὐτοῦ καὶ νὰ συγκινήσῃ τὴν καρδίαν του. Ὁ παράφρων ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν τῆς παραφροσύνης του καὶ ἐκλαμβάνων τὴν σύζυγόν του ὡς τὴν θυγατέρα τοῦ ἀντιβασιλέως, μετὰ φρίκης ἀπομακρύνεται αὐτῆς, ἔπειτα, συρόμενος κατὰ γῆς καὶ ἀποσπῶν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του, τὴν ζητεῖ συγχώρησιν κλαίων καὶ ὀδυρόμενος καὶ θέλει νὰ διασχίσῃ τὸ στῆθός του διὰ τοῦ ξίφους του.

Ἄλλ' ὁ γυναικάδελφός του, συντέμων τὸ μαρτύριον τοῦτο, τὸν ἀποπλίζει καὶ τὸν φέρει εἰς τὸ δώματίον του, ὅπου πίπτει ἀποκαμωμένος εἰς ὑπνον ληθαργικόν.

Ἐπειτα ὅλοι οἱ συγγενεῖς, θέλοντες νὰ σώσωσι τοῦλάχιστον τὴν Πουζολιανήν, τὴν σύρουν ἀπὸ τῆς ἀπαισίου οἰκίας, τὴν ἐμβιβάζουσιν εἰς λέμβον καὶ τὴν συναποφέρουσι μεθ' ἑαυτῶν εἰς Ἀμάλφιον... Ἡ δυστυχὴς γυνὴ ἀνθίσταται καὶ θέλει νὰ μείνῃ παρὰ τῷ ἀλιεῖ... ἀλλ' ὁ ἀδελφός της τὴν καταπειθεῖ νὰ φύγῃ ὀρκιζόμενος ὅτι θέλει τῇ φέρει καὶ αὐτὸν τὴν ἐπαύριον, ἀφοῦ πρότερον προπαρασκευάσει τὸν λαόν.

Ἡ νύξ ἦν ἐξαισία, ὁ οὐρανὸς ἀστεροφεγγής, διαυγὴς ὁ κόλπος καὶ γαλήνιος, ὡς ἦν κατὰ τὸν πρῶτον ἐκεῖνον τῆς αὐτῆς οἰκογενείας πλοῦν, ὅτε ἐπορεύετο εἰς ἀνεύρεσιν τὴν εὐτυχίας, ἣν ὁ ἄγγελος τοῦ Καρμῆλου τῇ παρέσχε. Ἄλλ' ἤδη οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἐφαίνοντο ὥστε συνοδεύοντες ἐπικήδειον πομπήν, διότι τῶνδ' εἰς τὸν τάφον ὠδήγουν τὴν ἐκλείψασαν αὐτῶν εὐτυχίαν.

Ἐν δὲ ὑπῆρχε τι ἱκανὸν νὰ παραμυθῇ τὴν ταλαίπωρον γυναῖκα, τοῦτο ἦν ἡ ἀπὸ τοῦ ἄδου τῆς Νεαπόλεως μετάβασις εἰς τὸν ἀπολεσθέντα παράδεισον τοῦ οἰκίσκου της, εἰς ὃν καὶ ἐφθασε περὶ τὴν πρωΐαν.

Μόλας δὲ τὰς σκληρὰς ἀναμνήσεις αἰ εἰς τὴν ψυχὴν της διήγειρε τὸ ἄσυλον τοῦτο, ἐναγκαλισθεῖσα ὁμῶς τὴν γηραίαν αὐτῆς μητέρα, ἡ Μαρία ἡσθάνθη ἀνακούφισιν τινὰ ψυχικὴν. Ἀνέπνευσεν ἐν

τῇ δάσει ταύτῃ τῆς γαλήνης, τῇ ὠραϊσμένῃ ὑπὸ τῶν ἐργατικῶν χειρῶν της. Κατέβρεξε μὲ δάκρυα γλυκέα τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα οικογενειακὰ ἐπιπλα, τοὺς μάρτυρας τούτους χαρὰς ἐκλιπούσης, τὴν νυμφικὴν της κλίνην, τὰς σεβαστὰς ἐκεῖνας εἰκόνας, τὸ λείκνον ἐκεῖνο τὸ περιμένον τὸ τέκνον της. — Καὶ ἐκοιμήθη οὕτω, νανουρίζουμένη ὡς παιδίον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν της, οἵτινες τῇ ἔλεγον — Ἐλπίζε, καὶ τῇ ὑπέσχοντο τὴν ἐπάνοδον τοῦ Μαζανιέλλου κατὰ τὴν ἔγερσίν της...

Ὅτε δὲ ἡγέρθη, ζωογονηθεῖσα ἐκ μακροῦ ὕπνου, ἐνόμισεν ἑαυτὴν εὐτυχὴ ἔτι καὶ ἔτρεξεν εἰς τὸ παράθυρον, ὅπερ ἐφώτιζεν ἥλιος ἡμέρας λαμπρᾶς.

Ἀλλ' εἶδε, φεῖ! διερχόμενα τὴν ὁδόν, τὰ φάσματα τῶν ὠδίνων της, τὰ θύματα τοῦ συζύγου της, τοὺς προγεγραμμένους τοὺς φυγαδευθέντας ἀπὸ τοῦ ἡφαιστείου τῆς Νεαπόλεως, καὶ ἱρρίφητη πάλιν ἐντὸς τοῦ δωματίου της καὶ δὲν ἐτόλμησε πλέον νὰ ἰδῇ ἔξω.

Μετὰ δὲ ἔξ' ἐναγωνίου προσδοκίας ὥρας, ὁ Μαζανιέλλος ἐρθεσε τέλος, ὀδυγόμενος, ἡ μάλλον φερόμενος ὑπὸ τοῦ γυναικαδέλφου του.

— Εἶναι ἐλεύθερος; εἶναι ἐδικός μου; ἀνέκραξεν ἡ δύστηνος γυνὴ ῥιφθεῖσα πρὸς αὐτόν.

— Ἐλεύθερος; εἶπε νὰ ᾔναι! Τὸν ὑπέκλεψα ἀπὸ τὸν λαόν ὅστις τὸν ζητεῖ πανταχοῦ, ἀπεκρίθη ὁ νεανίας. Ἐδικός σου; ναί, ἐάν ἡ ἀγάπη σου δύναται νὰ κάμῃ θαῦμα.

Ὁ δικτάτωρ δὲν ἦτο πλέον τίγρις παράφορος, ἦτο γέρον παλὶμπαις. Ἐλάλει χωρὶς νὰ σκέπτεται, ἤκουε χωρὶς νὰ ἐννοῇ, παρετήρει χωρὶς νὰ βλέπῃ.

Ἡ δὲ Μαρία περίλυπος μὲν ὡς τὴν προτεραίαν, ἀλλ' ἦντρον τρομάζουσα περὶ τῆς καταστάσεώς του, ἐπελάβετο τοῦ φάσματος τούτου καὶ ἐπειράθη νὰ τῷ δώσῃ ζωὴν. Θέισα τὰς χεῖράς της εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀλιέως, τοὺς ὀφθαλμούς της εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ, τὴν καρδίαν της εἰς τὴν καρδίαν του, ὀρθία ἢ γονυπετὴς ἐνώπιον αὐτοῦ, πληροῦσα αὐτὸν μὲ τὰς θωπείας της, καλοῦσα αὐτὸν διὰ τῶν γλυκυτέρων ὀνομάτων, γελῶσα, κλαίουσα εἰς τὰς ἐλαχίστας κινήσεις του, προσφερομένη συγχρόνως ὡς σύζυγος, ὡς μήτηρ, ὡς θυγάτηρ, ὡς ὑπηρετρία, ὡς πνευματικὸς, ὡς ἄγγελος του, ἀλληλοδιαδόχως τὸν φέρει ἐν μέσῳ τῆς οικογενείας του, ἢ τῷ ἀναμιμνήσκῃ τὰς εὐφροσύνας τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἐλπίδας τοῦ μέλλοντος. Τῷ δεικνύει πάντα τὰ δωμάτια της οἰκίας των, πάντα τὰ ἐπιπλα τῶν προγόνων του, πᾶν ὅ,τι δυνατόν νὰ τὸν ἐπαναγάγῃ εἰς ἑαυτόν.

Ἀλλ' εἰς μάτην πάντες οὗτοι οἱ ἀγῶνες! Ἐνός ἐν τῇ οἰκίᾳ του, οὐδὲν, οὐδένα ἀναγνωρίζων, ὁ Μαζανιέλλος δὲν ἀποκρίνεται εἰς πάντα ταῦτα ἢ διὰ λέξεων συγκεκομμένων. — Ὁ ὅρκος... καὶ ἡ προδοσία!... Καύσατε τοῦτο, φονεύσατε ἐκεῖνον!... Ἐλα, Μαρία, ἔλα σύζυγέ μου... Ἐλα πιστέ μου λαέ... ἂς ἀσπαθῶμεν τοὺς πόδας τῆς Μαρίας Ἄρκου!...

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἰδέα αὕτη ἀκαταπαύστως ἐξέρχε-

ται τοῦ στόματός του, ἡ Πουζολιανή, ἀντὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνει ἀπ' αὐτῆς, τῷ τὴν ἀναμιμνήσκῃ μάλιστα μετὰ γλυκύτητος... Περιβάλλει εἰς τὰς ἀγκάλας της τὸν παράφορον καὶ διηγεῖται εἰς αὐτόν, ὡς εἰς παιδίον, τὴν ἱστορίαν ὅλην τῆς ἀγνώστου, τῶν ἐνωτίων, τῆς ἐννεαήμερου προσευχῆς, καὶ τῷ λαλεῖ περὶ τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς χαρὰς ἣν θὰ ἀπολαύσωσι καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ζωὴν.

Καὶ, ὦ ἐπιτυχία ἀπροσδόκητος! σπινθὴρ ἀναλάμπει αἵφνης εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ ἀλιέως, τὸ μέτωπόν του συστέλλεται καὶ ἀνορθοῦται, τὰ χεῖλη του μειδιῶσι, ρέουσι τὰ δάκρυά του... Ἰδού αὐτὸς, κεκμηκὼς μὲν καὶ ὠχρὸς, ἀλλὰ νουνεχῆς καὶ ὠραῖος ὡς ἄλλοτε... Φέρει τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπόν του, παρατηρεῖ τὴν κατοικίαν, τὸν κηπὸν του, τὸν κόλπον, τὴν ὁδόν, τοὺς οἰκιακοὺς ὑψαυρούς του, . . τὴν μητέρα, τοὺς ἀδελφούς, τοὺς συγγενεῖς, τὴν γυναῖκά του, . . καὶ ταύτην ἀναγνωρίσας, ἀφίνει κραυγὴν καὶ τὴν σφίγγει εἰς τὰς ἀγκάλας του.

— Μαρία, σὺ εἶσαι; ὦ εὐχαριστῶ σε, Θεέ μου! εὐχαριστῶ σε, Μαρία Ἄρκου!

Καὶ τῷ ὄντι ἡ Μαρία Ἄρκου τῷ παρεῖχε καὶ ταύτην τὴν εὐτυχίαν, τὴν ἀνάκτησιν τοῦ λογικοῦ του!...

Ἐννοεῖτε ἤδη τὴν ὑπέρμετρον χαρὰν τῆς δυστυχοῦς χωρικῆς καὶ πάσης τῆς οικογενείας. Παρόμοιαι εἰκόνες δὲν περιγράφονται, μαντεύονται μόνον ὑπὸ τῆς ψυχῆς.

## ΙΘ'. — Ἐξάφρησις καὶ ἐπανάπτωσις.

Ἡ χαρὰ δὲ αὕτη διήρκεσε μέχρι τῆς ἐσπέρας. Ἡ δὲ Πουζολιανὴ καθίσασα παρὰ τῷ συζύγῳ της εἰς τὸ πρὸς τὸν κόλπον παράθυρον τῆς οἰκίας των, ἤρχιζε νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν αἰωνιότητα τῆς εὐτυχίας της, ὅτε ἀμφοτέροι ἀνατιναχθέντες περὶτρομοὶ ὑπὸ μυριοκτύπου κανονοβολισμοῦ, βλέπουν παρατασσόμενα ἐν τῷ κόλπῳ πέντε, δέκα, εἴκοσι, τεσσαράκοντα, πενήκοντα γαλέρας καὶ ἄλλα μεγαλείτερα πλοῖα, ἐφ' ὧν κυματεῖ ἡ σημαία τῆς Καστιλλίας!...

Ἡ γυνὴ ὠχρίᾳ, ὡς βληθεῖσα εἰς τὴν καρδίαν, ὁ δὲ ἀλιεὺς ἀνεγείρεται φωνήσας — Ὁ στόλος καὶ ὁ στρατὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας! Τετέλεσται διὰ τὴν Νεάπολιν καὶ τοὺς Νεαπολίτας!

Καὶ μὲ βλέμμα πρᾶφορον ἐμέτρα τὴν ἀπόστασιν, ἠρίθμει τὰς νῆας, ἐσκίρτα εἰς τοὺς κανονοβολισμούς, ὥρμα εἰς τὸ παράθυρον, ἐζήτει τὸ ξίφος του, παλαίῳ, ὡς ὁ Ἰακώβ, κατὰ φάσματός ἀοράτου, ἡ μάλλον καθ' ἑαυτοῦ καὶ ὀλοκλήρου λαοῦ ζητοῦντος αὐτὸν βροντωδέστερον τῶν ἰσπανικῶν τηλεβόλων.

Καὶ ὅμως ἡ οἰκιακὴ εὐδαιμονία ἀφῆρσεν ἀπὸ τὴν μνήμην αὐτοῦ καὶ Νεάπολιν καὶ Νεαπολίτας. Διότι κλεισθεὶς εἰς τὸ δωμάτιόν του, — ἂς σωθῇ ἢ ἂς παραδοθῇ ἄνευ ἐμοῦ ἡ Νεάπολις! εἶπε. Ὁλαί της αἱ ἐλευθερίαι δὲν ἀξίζουσι μίαν σταγόνα αἵματος!

Ἄλλ' ὅμως τῇ αὐτῇ στιγμήν διακόσαι λέμβοι ἐφάνησαν πρὸ τοῦ οἴκου του, καὶ διακόσαι Νεαπολίται δηγοῦμενοι ὑπὸ τοῦ Λουζάρου καὶ τοῦ Ἀνέζου εἰσβάλλουσιν ὡς χεῖμαρρος εἰς τὸ οἶκόν του. Εἰς μάτην ἡ Μαρία καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῆς καὶ ὅλη ἡ οἰκογένεια, τοῖς ἀποκλείουν τὴν εἰσόδον. Ὁ ἀλιεύς ἀναγκάζεται νὰ ριφθῇ πρὸ αὐτῶν ὅπως καταστείλῃ τὴν ὁρμήν των, καὶ δι' ἐνὸς νεύματος ἀναχαιτίσας αὐτοῦ, τοὺς ἐρωτᾷ μετ' αὐστηρότητος. — Τί μὲ θέλετε;

— Οἴλομεν τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος! ἀποκρίνεται ὁ Λουζαρος, καὶ ἤλθαμεν ζητοῦντες τὸν ἐλευθερωτὴν μας. . .

— Αὐτοὶ θέλουν τὸν θάνατόν μου, . . ἀλλὰ σὺ δὲν θὰ μού γίνῃς δῆμιος! κραυγάζει ἡ Πουζολιανὴ ἐκτείνασα τὰς χεῖρας.

Ὁ Μαζανιέλλος σφίγγει μὲ τὰς δύο του χεῖρας τὴν φλέγουσαν κεφαλὴν του καὶ ἀποκρίνεται μετὰ φρίκης.

— Ἐκλέξατε ἄλλον στρατηγόν· ἐγὼ τίποτε πλεόν δὲν εἶμαι! τὸ ἔργον μου ἐτελείωσε!

— Τὸ ἔργον σου ἐτελείωσε; Δὲν βλέπεις λοιπόν τὸν στόλον αὐτόν; ἀγνοεῖς λοιπόν. . .

— Τὰ πάντα γνωρίζω! ἀλλὰ θελω νὰ λησμονήσω τὰ πάντα. . .

Ὁ Λουζαρος μανιώδης ἐκ τῆς ὀργῆς θέλει νὰ ἐξυβρίσῃ τὸν χθές ἐτι θεόν του, ἀλλ' ὁ Ἀνέζος, ὁ φρανιμώτερος καὶ ἐπιτηδεϊότερος, ὁ Ἀνέζος, ὁ σήμερον τοποτηρητὴς καὶ αὐριον ἴσως διὰδοχος τοῦ ἀλιεύς, ὁ ἰδὼν τὸν λαὸν ἀπωλολότα, ἄνευ τοῦ Μαζανιέλλου, ὡς ποιμνιον ἄνευ ποιμένος, καὶ ὅστις αἰσθάνεται πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν καταρρέουσιν ἐὰν ἐπιστρέφῃ πρὸς τὸν λαὸν ἄνευ τοῦ ἡγεωδὸς του, ὁ Ἀνέζος λαμβάνει τὸν λόγον καὶ λέγει μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀρχηγόν του.

— Διστάζεις, αὐθέντα, καὶ δίκαιον ἔχεις, διότι δὲν γνωρίζεις τὰ σοβαρὰ νέα. Ἀλλὰ θὰ μᾶς ἀκολουθήσῃς μανθάνων ὅτι ἐπὶ τοῦ στόλου τούτου ὑπάρχουν ἐξάκεις χίλιοι ἄνδρες καὶ ὁ πρίγκηψ Δὸν Ζουάν.

— Καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἂν ἦναι δὲν θὰ σὰς ἀκολουθῇ! ἀποκρίνεται ὁ ἀλιεύς, ἀποστρέφων τὴν κεφαλὴν.

— Θὰ μᾶς ἀκολουθήσῃς μανθάνων ὅτι ὁλόκληρος ἡ Νεάπολις σὲ προσκαλεῖ καὶ θὰ σκεπασθῇ ἀπὸ τὰ ἐρεπιά της καταρωμένη σε, ἂν δὲν ἔλθῃς εἰς βοήθειάν της.

— Ἄς παραδοθῇ χωρὶς νὰ χύσῃ αἷμα! ἐγὼ δὲν σὰς ἀκολουθῶ.

— Θὰ μᾶς ἀκολουθήσῃς μανθάνων ὅτι οἱ Γάλλοι εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, ἐνῷ οἱ Ἰσπανοὶ εἰσέρχοντο εἰς τὸν κόλπον. . .

Ὁ Μαζανιέλλος θορυβεῖται ἤδη καὶ προσέχει τὴν ἀκοήν.

Μανθάνων, ἐξακολουθεῖ ὁ Ἀνέζος, ὅτι ὁ μαρκήσιος Σιατιλιὼν καὶ ὁ δούξ Γυζζης ἐφθασαν εἰς Νεάπολιν σήμερον τὸ πρωῒ, διὰ τοῦ στόλου τοῦ δὸν Ζουάν. Ὅτι ἀνεπέτασαν τὴν γαλλικὴν σημαίαν

εἰς τὸ φρούριον τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ ὅτι ἂν μίαν μόνον ἡμέραν ἀφήσῃς εἰς τὴν ραδιουργίαν των, ὁ λαὸς ὅστις θὰ τοὺς ἐδίωκεν ὑπὸ τὰς ὀδηγίας σου, θέλει κατασταθῇ μετὰ σου καὶ ἔνεκα σοῦ, δούλος τῆς Γαλλίας. . .

— Ἀδύνατον, κραυγάζει ὁ Μαζανιέλλος ἐν τρομερῇ δισταγμῷ. . . Ἀλλ' ἰδὼν τὴν γυναῖκά του θαρρυροῦσαν προσθέτει. — Δὲν θὰ σὰς ἀκολουθῇσω. . .

— Θὰ μᾶς ἀκολουθήσῃς, Θωμᾶ, ἐξακολουθεῖ ὁ Ἀνέζος ὅστις ἐγνώριζεν ἀπὸ τῆς χθὲς ὅποιαν δύναμιν εἶχεν ἐπὶ τοῦ ἀλιεύς ὁ λόγος οὗτος, θὰ μᾶς ἀκολουθήσῃς μανθάνων ὅτι Σιατιλιὼν ἐκυρίευσεν ἤδη ἓν μέρος τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ ἤρπασε τὴν Μαρίαν Ἄρκου, τὸν ἄγγελον τοῦτον τὸν ὁποῖον μᾶς συνίστη· χθὲς καὶ ὅτι ὑπάγει νὰ βιάσῃ τὸν ἀρχιεπίσκοπον νὰ τὸν συζείξῃ μετ' αὐτῆς αὐριον καὶ νὰ στέψῃ τὸν ἐξάδελφόν του Γυζζην βασιλέα τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Σικελίας.

Καὶ τῷ ὄντι ἐπὶ τοῖς λόγοις τούτοις ὁ Μαζανιέλλος ἀφήσῃ κραυγὴν τρομεράν ἢ δὲ σύζυγος του φαίνεται καὶ αὐτὴ ἐγκαταλείπουσά τον.

— Ἡ Μαρία Ἄρκου αἰχμάλωτος! καὶ πάλιν θύμα; λέγει ὁ ἀλιεύς βλέπων τὴν οἰκίαν του πλήρη τῶν εὐεργετημάτων της. Ἡ Μαρία Ἄρκου αἰχμάλωτος, σύζυγος τοῦ Σιατιλιὼν τοῦ ὁποίου τὴν προδοσίαν ἐγνώρισε τώρα βεβαίως! Ὡ ψεύδεται, Ἀνέζε εἰπέ μου ὅτι δὲν λέγεις ἀλήθειαν.

— Ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις τῶν λόγων μου, διευθυνομένη πρὸς σέ, ἐπέφερον ὁ τοποτηρητής. Ἐρχομαι πρὸς σὲ τὴν Μαρίαν Ἄρκου ἥτις ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειάν σου ὡς καὶ ἡ Νεάπολις ὅλη.

Καὶ παρουσιάζει τῷ Μαζανιέλλῳ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀντιβασιλέως τὴν διαβιβασθεῖσαν εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκ συμπαθείας τῶν φυλάκων της.

»Συνεῖργησα εἰς τὴν εὐτυχίαν σου χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζω, συνεῖργησας εἰς τὴν δυστυχίαν μου χωρὶς νὰ τὸ θέλῃς. . . Εἶδα τὴν μετάνοιάν σου καὶ σοὶ συγχωρῶ, ἰδὲ τὴν δόνην μου καὶ σῶσόν με. . . Διὰ τὴν ἀγάπην ἣν ἔχεις πρὸς τὴν Μαρίαν, διὰ τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας ἐλευθερώσόν με ἀπὸ τὸν προδότην, ὃν ὑπερασπιζόμεν ὅτε σὺ κατηγόρεις. . . Ἀπάλλαξόν με νεκράν ἢ ζῶσαν, τοῦ αἵτους τοῦ νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν μαρκήσιον Σιατιλιὼν. Βοήθησον, βοήθησόν με! καὶ θὰ σὲ εὐλογῶ ἀπειράκις περισσότερον ἢ ὅτι σὲ κατηράσθην. . .

Ἡ προσκυνίτρια τοῦ Καρμῆλου.

Κατανοεῖ ἕκαστος τὴν ἐντύπωσιν ἣν ἐπέφερον εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀλιεύς τοιαύτη ἐπιστολή. Ἐκαστον στίχον αὐτῆς ἀσπάζεται, ἕκαστην λέξιν βρέχει μὲ τὰ δάκρυά του. «Σοὶ συγχωρῶ! Σῶσόν με! ἐν ὀνόματι τῆς Μαρίας! θὰ σὲ εὐλογῶ.

Τετέλεσται! Ὁ ἀλιεύς δὲν βλέπει πλεόν, δὲν ἀκούει, δὲν γνωρίζει παρὰ τὴν Μαρίαν Ἄρκου. . . Μεταίωρον σῦρει τὸ ξίφος του, καὶ λέγει πρὸς τὴν



συζυγόν του. — Πρὸς ἐμὲ, Μαρία! Ἀκόμη μίαν μάχην! Ὁ Θεὸς τὸ θέλει, ὁ ἔδωκε λαλεῖ! Ἰππάρω-  
μεν νὰ ἐξαλείψωμεν τὸ ἐγκλημά μας καὶ νὰ γί-  
νωμεν ἄξιοι τῆς εὐτυχίας ἡμῶν.

Καὶ φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Μαρίαν, ἣν ἡ ἰδία  
εὐγενὴς καρδία ὥθει εἰς τὰ ἐμπρὸς, ῥίπτεται ἐντὸς  
λέμβου κραυγάζων — Εἰς Νεάπολιν! εἰς τὸ Νέον  
Φρούριον! Κατὰ τοῦ Σιατιλιῶν!

— Κατὰ τῶν Γάλλων καὶ θάνατος εἰς τοὺς προ-  
δότες! προσθέτουσιν οἱ στρατιῶται τοῦ Θανάτου  
σύραντες τὰ ἐγγχειρίδιά των.

Τὸ σχόλιον τοῦτο ἐξηγεῖ τὰ λοιπά.

— Ἦξευρα ὅτι θὰ τὸν καταπείσω, εἶπε καθ' ἑ-  
αυτὸν ὁ Ἀννέζος.

— Ἀγαθὴ τύχη! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Λούζαρος,  
θὰ κερδήσωμεν τὴν ὥραιαν!

Δυστυχὴ καὶ γενναῖε Μαζανιέλλε! καλητέρας  
τύχης ἥσο βεβαίως ἄξιος. Ἀλλὰ γέγραπται ἐν  
τῇ ἀπαισίᾳ τῶν ἐπαναστάσεων δέλτῳ, τὰ εὐγενέ-  
στερα αἰσθήματα ν' ἀπολήγωσιν εἰς παραφροσύ-  
νην! . . .

#### Κ'. Ὁ δούξ Γυτζης.

Αἱ εἰδήσεις τοῦ Ἀννέζου καὶ ἡ ἐπιστολὴ τῆς  
Μαρίας τόσον ἐγκαίρως ἐφθανον, ὥστε ὁ ἀναγνώ-  
στης ἴσως τὰ ἐκλάβη ὡς πλαστά. Καὶ ὅμως ἦσαν  
ἀληθέστατα δυστυχῶς!

Τὸν δοῦκα Γυτζην ἀφήσαμεν περιμένοντα τὸν  
Σιατιλιῶν πρὸς ἄρκτον τῆς Ἰσυχίας μὲ τὰς ὀ-  
κτὼ λέμβους του, τὸν εἰκοσάμελὴν στρατόν του καὶ  
τὸ χιμαρικὸν ὄνειρόν του, ἐάν ὑπῆρχε χιμαιρι-  
κόν τι διὰ τὸν δοῦκα Γυτζην.

Τὸν δὲ ἄξιον αὐτοῦ ἐξάδελφον εἶδομεν δρα-  
πετεύσαντα ἐκ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, πετώντα  
πρὸς ὑπάντησιν καὶ σωτηρίαν του, ἐνῷ ἡ Μαρία  
Ἄρκου ἐνόμιζεν ὅτι τὸν στέλλει εἰς τοὺς Ἰσπα-  
νούς, καὶ ῥιπτόμενον ἐν ὥρᾳ νυκτὸς εἰς τὰ στό-  
ματα τῶν τηλεβόλων τοῦ Δὸν Ζουάν, προειδοποιη-  
θέντος ὑπὸ τοῦ μυοθήρα.

Ποτὲ ἄνθρωπος ἄλλος δὲν ἔτρεξε πρὸς μάλ-  
λον ἄμεσον καὶ βεβίαν καταστροφὴν.

Τὰ πάντα συνώμνουν ὅπως ῥίψωσι τὸν δοῦκα  
καὶ τὸν μαρκήσιον εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐ-  
τῶν. Καὶ ὅμως ἀμφότεροι ἐσώθησαν ἐκεῖ ὅπου ἔ-  
πρεπε νὰ ἀπολεσθῶσι. Τὸ ἀπίθανον τῆς ἐπιχει-  
ρήσεως τῶν παρήγαγε τὴν ἐπιτυχίαν, καὶ ὁ θάνα-  
τος ὠπισθοδρόμησεν ἀπέναντι τῆς θρασυτητός των.  
Οἱ ὑπὲρ τὰ τοῦ μυοθήρα ἔσωσαν αὐτὸν χωρὶς νὰ  
τὸ θέλωσι διὰ τοῦ μέσου ὅπερ μετεχειρίσθησαν ὀ-  
πως τὸν ἀπολέσωσι. Ἡ λέμβος αὐτῶν, φέρουσα τὰ  
σημεῖα καὶ τὰ χρώματα τῆς Ἰσπανίας, ἀντὶ νὰ  
προσβληθῇ, ἐχαιρετήθη ὑπὸ τῶν ἰσπανικῶν προ-  
σκόπων, καὶ οὕτω διήλθεν ἄθικτος διὰ μέσου ὄλου  
τοῦ στόλου! Ὁφελούμενοι δὲ ἐκ τοῦ ἀνελπίστου  
τούτου περιστατικοῦ διὰ τὴν εἰς Νεάπολιν ἐπ' ἀνδρόν  
των, οἱ δύο ἐξάδελφοι ἐνωθέντες ὑψόνουν τὴν  
κασιτανικὴν σημαίαν καὶ φθάνουσι περὶ τὸ με-  
σονύκτιον προσήνεμοι τοῦ στόλου τοῦ Δὸν Ζουάν.

Εὐτέρπ. τόμ. Η'. φυλλάδ. 56

— Τίς εἶ; φωνοῦσι πρὸς αὐτοὺς οἱ πυροβολι-  
σται ἔτοιμοι νὰ πυροβολήσωσι.

— Πρόσκοποι τοῦ ἀντιδασιλέως, ἀποκρίνεται  
εὐτόλμως ὁ δούξ Γυτζης, καὶ πρὸς τελείωσιν τῆς  
ἀπάτης, ὁ γραμματεὺς αὐτοῦ ἀποστέλλεται ὑπὸ  
τοῦ Σιατιλιῶν καὶ τοῖς διηγείται ὅτι ἦσαν ἐκτε-  
λεσταὶ φαντασιώδους τινὸς ἐντολῆς τοῦ ἀντιδα-  
σιλέως. . . Ἐν τούτοις ὁ Δὸν Ζουάν ἐννοεῖ τὴν ἀ-  
πάτην, καὶ στέλλει τὰς λέμβους πρὸς καταδίωξιν  
των, ἀλλὰ πολὺ ἄργά. Σφοδρὰ καταιγὶς ἐκρήγνυ-  
ται, αἱ κανονιοφόροι τοῦ Γυτζης διασκορπίζονται  
καὶ αὐτὸς μόλις διασώζεται ἐκ τοῦ ναυαγίου. .  
Μόλις δὲ μετὰ δύο ὥρας ἀποπλανήσεως ἀνευρίσκει  
τὸν ἐξάδελφόν του καὶ ἀποπειρῶνται νὰ διέλθωσι  
διὰ τῶν ἰσπανικῶν λέμβων, ἀδιακόπως πυροβολου-  
σῶν. Τέλος, νικήσαντες τοὺς ἐχθροὺς τῶν κατὰ τὴν  
ταχύτητα, καὶ γελῶντες διὰ τοσοῦτους ἡττηθέν-  
τας θανάτους, προσορμίζονται περὶ ἡλίου ἀνατο-  
λὰς εἰς τὴν προκυμαίαν τῆς Νεαπόλεως, κεκαλυμ-  
μένην ὑπὸ τῶν φίλων των, ἐπευφημούντων ἐπὶ  
τῷ θαύματι, καὶ ὑπὸ δεκαεσιχιλίων ἄλλων ἀνδρῶν  
πρὸ αὐτῶν ἐλκυσθέντων.

Ἡ ἀπουσία τοῦ Μαζανιέλλου παραδίδει τὴν  
Νεάπολιν εἰς τὸν νέον ἐλευθερωτὴν. Πανταχόθεν  
τὸν ὑποδέχονται καὶ τὸν θεωροῦσιν ὡς ἄγγελον  
τοῦ Θεοῦ. Καὶ τῷ ὄντι ἄνθρωπος φθάσας τοιου-  
τοτρόπως δὲν εἶναι ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ;

Καὶ ἐν συντόμῳ, ὡς ὁ Ἀννέζος τὸ προεῖπεν, ἐν-  
τὸς ὀλίγων ὥρῶν ὁ Γυτζης λαμβάνει τὴν κυριό-  
τητα τῶν δύο τρίτων τῆς πόλεως. Ὁ δὲ Σιατιλιῶν  
μὴ λησμονῶν τὸν ἀτομικόν του σκοπὸν, κατα-  
λαμβάνει μετ' ὀλίγων τινῶν ἀνδρείων τὸν κυριώ-  
τερον προμαχώνα τοῦ Νέου Φρουρίου, ἀρπάζει καὶ  
φέρει εἰς τὸν Ἅγιον Λαυρεντίον τὴν Μορίαν Ἀρ-  
κου, ἥτις ἀναγνωρίζει τέλος τὸν ἐχθρὸν τοῦ πα-  
τρός της καὶ καταρωμένη τὸν χθές εὐλογοῦμενον  
τούτον μνηστῆρα, ἐπικαλεῖται ὡς εἶδομεν τὸν Μα-  
ζανιέλλον εἰς βοήθειαν.

Τοιοῦτος ἦτον μῦθος ὁ ὑπὸ τοῦ Ἑρρίκου Γυτζης  
πραγματοποιηθείς. . . Δὲν εἶχεν ἄρα δικαίον ἡ  
ἱστορία ἐπονομάσασα αὐτὸν ἥρωα τοῦ μύθου;

Δὲν θέλομεν δὲ βραδύνει νὰ γνωρίσωμεν καὶ  
τὸ ἐπιμύθιον.

#### ΚΑ'. Ὁ χλὸν μεταβολή.

Ὅτε ὁ Μαζανιέλλος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Νεάπο-  
λιν μετὰ τῆς γυναίκος του, τοῦ Ἀννέζου καὶ τοῦ  
Λόχου τοῦ θανάτου, πᾶν ὅ,τι ἡ μεγαλόπολις αὕτη  
εἶχεν ἰδεῖ ἀπὸ ἐπτὰ ἡδὴ ἡμερῶν, ἐξηλείφθη διὰ  
τῆς παραδοξοτέρας καὶ ἀνηκουστοτέρας τῶν ἀντι-  
φάσεων.

Ἐξ ἐνὸς μέρους, εἰς Ἅγιον Λαυρεντίον, τὸ ἡ-  
μισυ τῆς πόλεως ἀνακηρύττουσι τὸν Γυτζην δοῦκα  
τῆς Νεαπολιτικῆς Δημοκρατίας καὶ ὑπερασπι-  
στὴν τῆς πατρίδος, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ ἐνθουσιῶν-  
τος τούτου πλήθους, ὁ νέος ἡγεμὼν διαλάμπων  
ἐν πολυτελείᾳ, ἐφιππος, περικυκλωμένος ὑπὸ τῆς  
αὐτοσχεδίου αὐλῆς του, χαιρετῶν πάντας καὶ ὑπὸ  
πάντων λατρευόμενος καθίσταται εἰδωλόν.

εἰδωλον ὅσῳ νεώτερον τοσούτῳ καὶ προσφιλέστερον.

Ἐξ ἄλλου κατὰ τὴν μεγάλην ἀγορὰν, ἅπας ὁ δῆμος τῶν Νεαπολιτῶν, συναθροισθεὶς πάλιν περὶ τὸν ἀλιέα, ὑποκινούμενος ὑπὸ τοῦ Δουζάρου καὶ τῶν ληστῶν του, ἀνακηρύττει, μετὰ μεγαλειτέρου ἢ ποτε ἐνθουσιασμοῦ, τὸν Μαζανιέλλον ὑπέρτατον ἀρχηγὸν αὐτοῦ καὶ ἐλευθερωτὴν. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς ἐμφύχου ταύτης καὶ τρικυμιώδους θαλάσσης, ἐν μέσῳ πυροβόλων, ἀκοντίων, ἐγχειριδίων, ὁ ἀλιεύς, μὲ τὸ πιστόλιον εἰς τὴν μίαν χεῖρα καὶ τὸ ξίφος εἰς τὴν ἄλλην, θεωρεῖ τὸ μεγαλειόν του καταρρέον μετὰ τοῦ ἔργου του, τὸν ἀντίπαλόν του θριαμβεύοντα ἐνώπιον αὐτοῦ, τὸ Νέον Φρούριον στρέφον τὰ τηλεβόλα του κατ' αὐτοῦ, τὸν Ἄγιον Δαυρέντιον ἐνθα ἐστέναζεν ἡ Μαρία Ἄρκου, τρεῖς ταῦτα στοιχεῖα ἑτοιμα νὰ κατασπαραχθῶσι μεταξὺ των, καὶ τὸν ἰσπανικὸν στόλον ἑτοιμον νὰ τοὺς συντριψῇ ὅλους.

Μία ἀκόμη σταγὼν, μία μόνη καὶ ἡ παραφροσύνη τοῦ ἀλιέως ἀποπτύει καὶ πάλιν τὸν χαλινόν.

Ἡ σταγὼν δὲ αὕτη εἶναι τὸ τελευταῖον νέον ὅπερ ἐβρόντησεν εἰς τὴν πόλιν ὡς ἐκρηξίς ὑπνόμου.

« Ὅταν πλέον ἀρπάσωμεν τὸν πλακῶντα, ὁ Μαζαρίνος θὰ ἀξίῃ νὰ τὸν φάγῃ μεθ' ἡμῶν » εἶχε γράψει ὁ Γυῖζης πρὸς τὸν Σιατιλιῶν. Καὶ τῷ ὄντι τοιαύτη ἦν ἡ διαταγὴ τοῦ καρδινάλιου ὑπουργοῦ πρὸς τὸν ναύαρχον Ρισχελιέ καὶ πρὸς τὸν δούκα Λουδοβίκον τὸν τῆς Βενδόμης, τὸν διοικοῦντα τὸν ἐν Πόντζα στόλον καὶ τὸν στρατὸν Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. . . Οὗτοι λοιπὸν εἰδοποιηθέντες δι' ἀπεσταλμένου περὶ τῆς ἀνελπίστου ἐπιτυχίας τοῦ Γυῖζη, πλησιέστεροι ἐστρεψαν πρῶραν πρὸς τὴν Νεάπολιν καὶ ἔφθασαν τῇ αὐτῇ στιγμῇ εἰς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Παυσιλύπου μὲ τὰ πεντήκοντα πλοῖα καὶ πυρπολικά των καὶ τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῆς ἀποβιβάσεως.

Εἰς τὴν θίαν τῆς Γαλλικῆς σημαίας τῆς ἀναρτηθείσης εἰς τὸν ἱστὸν τῆς ναυαρχίδος κατάντικρυ τῆς ἀγορᾶς, ὁ Μαζανιέλλος μένει ὡς κεραυνόπληκτος, κτυπᾷ τὸ μέτωπον, δάκνει τὰς χεῖρας καὶ παρασυρθεὶς ἐκ τῶν κραυγῶν τῶν συνεταίρων του, λησμονεῖ τὸν γενναῖον σκοπὸν δι' ὃν ἦλθεν εἰς Νεάπολιν καὶ ἐμπίπτει πάλιν εἰς τὰς παραφορὰς τῆς παραφροσύνης του.

Καὶ κατὰ πρῶτον κρημνίζει τὸν θρόνον ἐφ' οὗ ἐκάθητο τὴν προτεραιάν, ἀναλαμβάνει τὸν ἐρυθρὸν πῖλόν του καὶ τὰ ῥάκη τὰ λαζαρονικά, ἔπειτα καθίζει ἐπὶ τοῦ παραθύρου τῆς οἰκίας του, ὅθεν δημηγορεῖ, διατάττει καὶ κρίνει κρατῶν πυροβόλον ἑτοιμον εἰς ἐκπυρσοκρότησιν, ἐνῷ τῷ παρουσιάζον ἀναφορὰς διὰ τοῦ ἄρκου τοῦ ἀκοντίου, ἐνῷ ὁ λόχος τοῦ θανάτου τυφλῶς ἐκτελεῖ πάντα τὰ φαντασιοκοπήματά του, καὶ ἐνῷ ἡ σύζυγός του, φεῦ! τρέχει εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Καρμήλου ὅπως εὖρη παραμυθίαν τινὰ εἰς τὴν ἀπόγνωσιν της.

Εἰς δὲ τοῦ ἀλιέως τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις μία μόνη ἰδέα ἐπικρατεῖ· τὸ νὰ προλάβῃ τὴν πτώσιν του διὰ γενικοῦ τρόμου, ἰδέα ἀκλόνητος πάν-

των τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον παραφρόνων ἐπαναστατῶν. Προστίθῃσι λοιπὸν εἰς τὰς φρικώδους κοσμοσάας ἡδὴ τὴν πλατείαν τριακοσίας καὶ ἐτέρας ἑκατὸν κεφαλὰς· διατάσσει γενικὴν σιωπὴν καὶ μέχρι γόνατος ἀποκοπὴν τῶν ἐνδυμάτων, σφαγιάζει πάντα ἄνδρα ὑφούντα φωνὴν, πᾶσαν γυναῖκα φέρουσιν ἐσθῆτα καλύπτουσιν τὰς κνήμας αὐτῆς· καταβιβάζει κατὰ τὰ τρία τέταρτα τὴν τιμὴν τοῦ ἄρτου, καὶ καίει ζώντας εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῶν κλιβάνους τοὺς παρακούοντας ἄρτοποιούς· μεταβαλὼν δὲ αἴφνης γνώμην περὶ τῆς οἰκίας του ἀποφασίζει νὰ τὴν μεταποιήσῃ εἰς παλάτιον· προσκαλεῖ ἀρχιτέκτονας, ἐργάτας, καὶ καταδαφίζει τὰς πέριξ οἰκοδομὰς. Μετασχηματίζεται ἀμέσως εἰς μεγασιάναν καὶ ἐνδύεται στολὴν λαμπροτέραν τῆς τοῦ δουκὸς Γυῖζη. Ὅταν δὲ διέρχεται τὴν πόλιν διατάττει νὰ καθαρίζωνται αἱ ὁδοί, νὰ κρούσῃ τοὺς κώδωνας, ὥστε ἐγίνετο λιτανεαὶ τις ἐκκλησιαστικῇ. Αὐτὸς δὲ ὁ ἀπαλλάξας τοὺς Νεαπολίτας τῶν φόρων, ἐπιβάλλει εἰς ἕκαστον πολίτην φόρον ὑπέρρογκον, πληρωτέον ἐπὶ τῇ ἐμφανήσει . . . τῆς ἀγχόνης ἢ τοῦ πελέκεως . . . Ἀπειλῶντας αὐτὸν τὸν γυναικαδέλφον του τὸν ἀναγκάζει νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ Νέον Φρούριον. Δίδει μέγα συμπόσιον εἰς τοὺς κήπους τοῦ Παυσιλύπου ὅπου προσκαλεῖ τὸν δούκα τοῦ Ἄρκου ὅστις ἀρνεῖται νὰ ὑπάγῃ, καὶ φθάνει ἐκεῖ ὁ ἴδιος ἐπὶ τῆς βασιλικῆς λέμβου παραπεμπομένης ὑπὸ μουσικῶν, ῥίπτων δραχμὰς χρυσοῦ εἰς τὴν θάλασσαν προτρέπων τοὺς φίλους του νὰ πέσωσιν ὅπως λάβωσι τὰ ῥιφθέντα καὶ δέρων τοὺς ἀρνούμενους. Πληροὶ τὴν κοιλίαν του φαγητῶν καὶ ποτῶν, ἐπανέρχεται τὴν νύκτα εἰς τὴν λέμβον του, εὐρίσκει τοὺς κωπηλάτας βραδεῖς, καὶ ῥίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν ὅπως φθάσῃ ταχύτερον κολυμβῶν. Μετὰ μίαν δὲ ὥραν ὑποπεσὼν εἰς ἐμέτους, φυσικοὺς ἄλλως ἐκ τῶν προτέρων, κατηγορεῖ τὸν δούκα τοῦ Ἄρκου ὅτι τὸν ἐδηλητηρίασε. Κατηγορίαν ὑποστηρχειθεῖσαν μὲν ὑπὸ τινων ἱστορικῶν, διαψευθεῖσαν δὲ ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Διότι ὅχι τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀλιέως εἶχε δηλητηριασθῇ, καὶ τοῦτο ἕνεκα αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ἐάν ὁ ἀντιβασίλευς ἤθελε νὰ περιπέση εἰς τοιοῦτον ἐγκλημα, δὲν ἤθελε περιμένῃ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν τοῦτο ἀπέβαινεν ἀνωφελές, . . .

Καὶ τῷ ὄντι ὁ Μαζανιέλλος ἐχάνετο ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἐκ τῶν συνεπειῶν τῆς παράφρονος δυνάμεώς του, ὁ δὲ δούξ Ἄρκος καὶ ὁ Γυῖζης δὲν εἶχον παρὰ νὰ τὸν ἀφήσωσιν ἐλεύθερον ὅπως ταχύτερον ἀπαλλαχθῶσιν ἀπ' αὐτοῦ . . . καὶ τοῦτο τὸ λογικὸν καὶ εὐκολον μέτρον ἔλαβεν ἑκάτερος τῷ ὄντι πρὸς τὸν σκοπὸν του.

Ὁ δὲ ὄχλος ὁ βλέπων τὸν ἀρχηγὸν, ὃν ὁ ἴδιος ἐδημιούργησε πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ ἄρτου καὶ τῆς ζωῆς του, κόπτοντα τὴν κεφαλὴν καὶ ἀρπάζοντα ἀναφανδὸν τὸ βαλάντιόν του, ὁ ὄχλος, λέγομεν, ἤνοιξε τέλος τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ παραιτήσας τὸν Μαζανιέλλον ἐνεκολπώθη τοὺς Γάλλους καὶ τοὺς

Ἰσπανός. . . Ἡ δὲ ἰσχὺς τοῦ ἥρωος ὡς καπνὸς διελύθη καὶ περὶ τὸν παράφρονα δὲν ἔμειναν ἄλλοι ἐκτὸς τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ληστῶν εἰς οὓς ἡ εἰρήνη δὲν ὑπέσχετο ἄλλο εἰμὴ τὴν ἀγχόνην. Καὶ μετ' ὀλίγον αἱ κραυγαί. — Θάνατος εἰς τὸν τύραννον! διεδέχθησαν τὰς πρώτας ἀνευφημίας. Ὅτε δὲ αὐτὸς ἤρχισε περιτρέχων πάλιν τὴν πόλιν ὅπως φονεῦν τοὺς διαβάτας, οὗτοι τῷ ἀνταπεκρίθησαν διὰ λιθοβολισμοῦ, εἷς δὲ λίθος τὸν ἐπλήγωσεν εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἡ τελευταία ἀκτίς τοῦ στεφάνου τοῦ ἔπεσε μετὰ τῆς πρώτης σταγόνης τοῦ αἵματός του.

Πτώσις ἐλευσινή, ἥτις λαμβάνει χαρακτῆρα πάθους! Αἰσθανόμενος τὴν πτώσιν αὐτοῦ, ὁ Μαζανιέλλος προσκαλεῖ τοὺς τελευταίους φίλους του εἰς Καρμῆλιον. Ἐκεῖ ἀναβαίνει εἰς τὸν χορὸν καὶ τὸν σταυρὸν ἀνά χειρας ἔχων, ἀφίνει ἐλεύθερον τὸν χεῖμαρρόν τῆς φρενιτικῆς εὐγλωτίας του. — Λαε προσφιλέστατε, σὺ λησμονεῖς τὰς ἐκδουλεύσεις μου καὶ τοὺς ἀγῶνας, καὶ μὲ πληρόνεις διὰ τῆς αἰσχροτέρας ἀγνωμοσύνης. . . Μάθε καὶ πάλιν ὅτι ἡ καταστροφή μου θὰ γίνῃ σύνθημα καὶ τῆς ἐδικῆς σου! Σὲ συγχωρῶ καὶ σὲ εὐλογῶ! Εἴθε ἡ βάσανός σου νὰ ᾖται ὀλιγωτέρα τῆς ἐδικῆς μου! Πῦρ καταφλέγει τὰ σπλάγχνα μου! Δύο κάδους ὕδατος ἔπια καὶ δὲν ἠδυνήθην νὰ δροσισθῶ! Μάθε ὅτι δὲν θὰ σωθῇς ἄλλως ἢ μεταβάλλων τὴν μὲν ἀγορὰν εἰς λιμένα, τὴν δὲ Νεάπολιν εἰς γέφυραν συγκοινωνοῦσαν μετὰ τῆς Ἰσπανίας καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῆς. . . Ὑγίαινε, λαὲ ἄπιστε καὶ ἀγαπητὲ, ἐπειδὴ σὺ αὔριον θὰ μὲ δολοφονήσῃς,

Οἱ συγκινητικοὶ οὗτοι λόγοι ἐξάπτουσι μὲν πάλιν τὸν ἐνθουσιασμόν, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἄλιεὺς τὸν σβύνει μετ' ὀλίγον εἰς τὰ αἵματα τὰ ὅποια χύνει. . . Περί δὲ τὸ μεσονύκτιον ὡς φάντασμα ἐπιφαίνεται εἰς τὸ παράθυρόν του, ἀνάπτει τέσσαρα φῶτα ὅπως προσκαλέσῃ τὸν λαὸν καὶ διὰ φωνῆς ἐναγωνίου ἐπαναλαμβάνει — Ὑγίαινε, λαὲ προσφιλέστατε! ἤδη πλέον εἶμαι εἰκὼν μόνον ἀνθρώπου καὶ ὄχι ἀνθρώπου. . . Ἀκόμη ὀλίγοι ὥραι καὶ μὲ δολοφονεῖς! . . .

Τὴν δὲ ἐπομένην ἡμέραν, ὁ ἀνατέλλων ἥλιος φωτίζει τὰ ὀχυρώματα τοῦ ἀντιβασιλέως πλήθοντα στρατιωτῶν καὶ τηλεβόλων, τὸν μικρὸν στρατὸν τοῦ Γουίτση ἑτοιμον νὰ ἀνοίξῃ τὴν μάχην, τὸν Σιατιλλίων προσκαλοῦντα τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ καλοῦντα τοὺς φίλους του εἰς τοὺς μετὰ τῆς Μαρίας Ἀρκου γάμους τοῦ τὸν ἰσπανικὸν καὶ γαλλικὸν στόλον προπαρασκευασμένους εἰς μάχην ἐκατέρωθεν τοῦ κόλπου, καὶ ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Ἀγορᾶς τοὺς λοχίτας τοῦ Θανάτου, παρὰ πάντων ἐγκαταλειμμένους ὡς λεπρούς, καὶ ὀρμιζομένους νὰ ἐνταφιασθῶσιν εἰς τὰς φλόγας καὶ εἰς τὸ αἷμα, ἐπάνω τοῦ πτώματος τοῦ γραμματέως τοῦ Μαζανιέλλου.

Προσθέσατε εἰς τὰς εἰκόνας ταύτας τὴν Μαρίαν Ἀρκου κλαίουσαν καὶ περιμένουσαν εἰς τὸν

Ἅγιον Λαυρέντιον, τὴν Πουζολιανὴν κλαίουσαν καὶ περιμένουσαν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Καρμῆλου, τὸν μυοθήραν καὶ τὸν Γενοβίνην ἀκολουθώντας τὰς ὑποχθονίους ὁδοὺς των, καὶ θὰ λάβετε ἀμυδρὰν ἰδέαν τῆς ἀγωνίας τῆς Νεαπόλεως.

Ὁ δὲ ἄλιεὺς, μὴ ὦν πλέον ἢ ἀπλή σημαία διὰ τὸν Λούζαρον καὶ τὸν Ἀννέζον, εἶχε δεσμευθῇ ὑπ' αὐτῶν. Ἀλλὰ τὴν αὐγὴν θραύει τὰς ἀλώσεις του καὶ σπεύδει νὰ πέσῃ εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀρχιερέως, ἱερουργούντος εἰς τὸ Κάρμηλον. Ἐκεῖ ἀναβαίνει πάλιν ἐπὶ τοῦ χοροῦ καὶ ἐπαναλαμβάνει τὰς σκηνὰς τῆς προτεραίας. Ὀμιλεῖ ἐπὶ ὀλόκληρον ὥραν ἄνευ διακοπῆς, ἐπειτα ἀρθεὶς κατὰ διαταγὴν τοῦ ἀρχιερέως, καταβεβλημένος ὑπὸ τοῦ κόπου, διάβροχος ἐξ ἰδρωτός, φέρεται εἰς κελίον τι μοναχοῦ, ὅπου ἀποκοιμίζεται ἐκ τοῦ καμάτου, ὑπὸ τὴν φύλαξιν τῆς συζύγου του.

Περαιωθείσης δὲ τῆς λειτουργίας, ὁ ναὸς πληροῦται ὑπὸ σπείρας ὄχλου φανούσης ὡς δι' ἐνὸς στόματος — Κάτω ὁ Μαζανιέλλος ὁ παράφρων, ὁ τύραννος! εἰρήνη εἰς τὴν Νεάπολιν! καὶ οἱ ἐκδικηταὶ οὗτοι ἀναστατώνσαντες τὸν ναὸν καὶ τὰ περίεξ προσκαλοῦνται τὸν ἀρχιερέα νὰ τοῖς παραδώσῃ τὸν ἄλιεα.

Ὁ Μαζανιέλλος ἀφυπνισθεὶς καὶ καταβεβλημένος, ὀρθὸς παρὰ τῇ γονυπετούσῃ ἐνώπιόν του συζύγῳ του, ἐθεώρει τότε ἀπὸ τοῦ παραθύρου τοῦ κελίου του τὴν θάλασσαν ἐκείνην ἣς ὁ φλοῖσθος τὸν ἀπεκοίμιζε νήπιον εἰς τὸ εὐτελὲς λεικνὸν του, τὴν θάλασσαν ἐκείνην ἥτις τὸν εἶχε θρέψῃ ἐφηβὸν καὶ νέον, τὴν θάλασσαν ἐκείνην, θέατρον τῶν ἀθῶων παιδιῶν του καὶ τῶν τιμίων ἔργων του, καὶ ὁδὸν ἀνοικτὴν πάντοτε πρὸς τὸν τερπνὸν οἰκίσκον τοῦ Ἀμαλφίου. Ἐλησμόνει καὶ πάλιν τὰ ἐγκλήματά, τὰς ὁδύνας καὶ τὴν ἰσχύν του. . . Ἡ καρδίᾳ του τακτικῶς ἔπαλλε, ἔλαμπεν ἡ ψυχικὴ του ἡσυχία εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του τοὺς χύνοντας γλυκὰ δάκρυα, τὸ δὲ λογικόν του, ζωογονηθὲν ὑπὸ τῶν δακρύων καὶ τῶν θωπειῶν τῆς Μαρίας ἐστερεοῦτο ἴσως διὰ παντὸς ἤδη, ὅτε κλαγγὴ ὀπλων ἀκούεται φοβερά καὶ τὸ θύονά του ὑπὸ μυρίων στομάτων. προσφερόμενον. . . Ὁ παράφρων νομίζει ὅτι ὁ λαὸς τὸν ζητεῖ διὰ νέους θριάμβους, καὶ ἀποσπασθεὶς τῶν κόλπων τῆς συζύγου του, ὁρμᾷ ἔξω μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας καὶ κραυγάζει περιχαρῶς. — Μὲ ζητεῖς, λαὲ πιστέ! Ἰδοὺ ἐγώ! Ἰδοὺ ἐγώ! Ecco mi, ecco mi!

Ἀλλ' ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως δέχεται τέσσαρας σφαῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ πίπτει νεκρὸς εἰς τοὺς πόδας τῆς Πουζολιανῆς.

— Ἀχάριστοι, προδότες! λαὲ προσφιλέστατε! Μαρία Ἀνιέλλου! Μαρία Ἀρκου! Ἀμαλφίον, τοιαῦτα εἶναι αἱ τελευταῖαι λέξεις καὶ οἱ τελευταῖοι στεναγμοὶ του.

Ἐνῶ δὲ οἱ φονεῖς ἀποδίδουσι τὸν σταυρὸν τοῦ Καρμῆλου εἰς τὴν σύζυγόν του, καὶ τὴν ὁδηγοῦν ἢ μᾶλλον τὴν φέρουν εἰς τὸ μοναστήριον, κρεοπώλης τις (καὶ οἱ κρεοπῶλαι εἰς πάσας τὰς ἐπα-



ναστάσεις αναφαίνονται με τὸν πέλεκυν εἰς τὰς χεῖρας) ἀποκόπτει τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ, ὅστις φαίνεται ὡς διατηρῶν ἐτι μέρος ζωῆς. Εἰς δὲ αὐτῶν λαβὼν αὐτὴν ἀπὸ τῆς κόμης τὴν φέρει αἰμορροοῦσαν διὰ μέσου τοῦ ἀφώνου καὶ ἐπτοημένου πλήθους . . . Καὶ οὐδεμία φωνή, οὐδὲν ξίφος ἐγείρεται ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ὅστις τὴν προτεραίαν ἀκόμη ἦτο τὸ εἶδωλον καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως καὶ τοῦ βασιλείου ! « Πάθημα τρομερὸν, προστίθῃσιν ὁ δοῦξ Εἰδας, διὰ τοὺς πιστεύοντας εἰς τοὺς λόγους καὶ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς τῶν ὄχλων ! »

Ὅπως δὲ τὸ μάθημα τοῦτο γίνῃ τέλειον, πρέπει τὰ πάντα νὰ εἰπωμεν ! Ὅχι μόνον αἱ στασιασταὶ τῆς προτεραίας ἀρνοῦνται τὸν ἥρωά των, καὶ αὐτομολοῦν οἱ μὲν πρὸς τὸν δοῦκα τοῦ Ἄρκου, οἱ δὲ πρὸς τὸν Γυῖζην, ἀλλὰ ἐξαιρέσει μόνων τοῦ Ἀνέζου καὶ τῶν φίλων του, ὧν ἡ φιλοδοξία μελετᾷ τὴν νίκην, οἱ τελευταῖοι στρατιῶται τοῦ παρὰ φρονος, ὅπως πωλήσωσιν ἐκδούλευσιν εἰς τοὺς δολοφόνους του, ῥίπτονται μετ' αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἡρωατηριασμένου τοῦ σώματος, τὸ σύρουν ὀρυόμενοι εἰς τὰς ὑπονόμους τῆς πόλεως, καὶ ἀφοῦ πλέον αὐτὸ δὲν δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς σῶμα ἀνθρώπινον, τὸ ῥίπτουσιν εἰς τὰς τάφρους τοῦ Πόρτα Πολάνου. Ἄλλοι τρέχουν ἐπὶ ἀκοντίου φέροντες τὴν κεφαλὴν του, πρὸς τὸν Ἑρρίκον Γυῖζην, πρὸς τὸν Σιατιλλίων καὶ πρὸς τὸν δοῦκα τοῦ Ἄρκου, ὅπως λάβωσιν ἀμοιβήν, ἔπειτα ῥίπτουσιν εἰς τοὺς ὄχετους τῶν ἀκαθαρσιῶν τῆς πόλεως τὸ τελευταῖον λείψανον τοῦ ἀρχηγοῦ των ! ἔπειτα παραδίδουσι εἰς τὰς φλόγας τὸν οἰκίσκον αὐτοῦ, σηματοῖζουσι χορὸν περὶ αὐτὸν καίόμενον, ἔπειτα περιάγουσιν ἐν λιτανείᾳ τὸν Ἅγιον Ἰαννουάριον, ἀνάπτουν πυρὰς χαρμωσύνους καθ' ὅλην τὴν προκυμαίαν, καὶ φέρουσιν ἐν θριάμβῳ τὸν νέον δοῦκα τῆς Νεαπολιτικῆς Δημοκρατίας .

Τοιοῦτοὶ εἰσιν οἱ ὄχλοι παντοῦ καὶ πάντοτε, συμπεραίνει ὁ ἱστορικὸς, τοιοῦτοὶ θὰ ᾔναι μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων.

Μὴ νομίσητε δὲ ὅτι ἐτελείωσεν ἐνταῦθα ἡ ἱστορία τῶν μεγαλειῶν τοῦ Μαζανιέλλου καὶ τῆς αἰσχρότητος τεῦ ὄχλου . . . Περιμείνατε ὀλίγον καὶ ἀκολουθήσατε ἡμᾶς μέχρι τέλους. . .

(Ἔπεται τὸ τέλος)

## ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

### ΕΛΛΗΝΩΝ.

( Συνέχεια ἴδε φυλ. 55. )

Τοιαύτην ἀνατροφήν ἐλάβαν οἱ παῖδες τῆς Λακεδαιμόνος, οἵτινες ὅσον ἐφθάνον εἰς μεγαλητέραν ἡλικίαν, τόσον ἐμεγαλύνετο καὶ ἡ αὐστηρότης τῶν κανόνων τῆς ζωῆς αὐτῶν, διότι ὁ Λυκούρ-

γος ὀρθῶς ἐνόμισεν ὅτι ἡ πρόοδος τῆς ἡλικίας αὐξάνει τὰς δυνάμεις τοῦ λογικοῦ καὶ τὰ πάθη, ὅθεν διὰ τῆς αὐστηρότητος καὶ τῆς μεγαλητέρας προσοχῆς διέταξεν, ὅτι, ἅμα ἤρχοντο τὰ πάθη νὰ βλαστάνωσιν, ἢ νὰ τὰ καταδαμάζωσι διὰ τοῦ πολυλαπλασιασμοῦ τῶν ἀσκήσεων, ἢ νὰ τὰ διευθύνωσιν ἐπιτηδεύειν πρὸς ἐπωφελὴ τῆς πολιτείας συμφέροντα, οὐδέποτε ὁμῶς νὰ τὰ ἀμελῶσι, διὸ βλέπομεν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι οἱ παιδοτρίβαι προσείχον τότε πολὺ περισσότερον εἰς τὴν διαγωγὴν καὶ τὰς ἀσκήσεις τῶν παιδίων, οὐς διέταττον νὰ ξυρίζωσι τὴν κεφαλὴν των, νὰ περιπατῶσι ἀνυπόδητοι, νομίζοντες κατὰ Ξενοφῶντα. « Εἰ τοῦτ' ἀσκήσειεν, πολὺ μὲν ῥῆον ἂν ὀρθιάδε βαίνειν, ἀσφαλέστερον δὲ πρηνῇ καταβαίνειν καὶ πηδῆσαι δὲ καὶ ἀναθρεῖν καὶ δρᾶμιν θάττον ἀνυπόδητον, εἰ ἡσκηκῶς εἴη τοὺς πόδας ἢ ὑποδεδεμένος. » νὰ ἐκτίθωνται ἀπροφυλάκτως εἰς τὸ ψῦχος ἢ τὴν καύσιν, καὶ νὰ ὑποφέρωσιν ἀσμένως πᾶσαν ποινήν διὰ τὰ λάθη των, τὰ ὅποια εἰζίζοντο νὰ ὁμολογῶσι πάντοτε καὶ μόνοι των. Εἰς τὸ δωδέκατον αὐτῶν ἔτος ἐξεδύοντο τῶν χιτῶνων καὶ ἐνεδύνοντο ἅπλουν ἐπανωφόριον, ὅπερ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἦτο τὸ αὐτὸ, νομίζοντες τοῦτο, ὡς ἱστορεῖ Ξενοφῶν καὶ πρὸς ψύχην καὶ πρὸς θάληπην ἄμεινον ἂν παρασκευάσθαι, καὶ ἐδιδάσκοντο τὴν σιωπὴν ὅταν ἔδει, « διὰ τούτων τῶν θυρῶν ἔξω λόγος οὐκ ἐκπορεύεται » τὴν αἰδῶ, τὴν ταπεινώσιν τῶν ὀφθαλμῶν ἐνώπιον τῶν ἀνωτέρων αὐτῶν, τὴν κατάρυψιν τῶν χειρῶν ὑπὸ τὰ ἐπινωφόρια αὐτῶν καὶ μετ' τροφῆς ὑγειεστέραν, ἐμάνθανον γράμματα ὀλίγα, περιεκτικὰ καὶ σύντομα μὲν, ἀλλὰ καθαρὰ καὶ εὐληπτα, διότι ὁ Λυκούργος ἐνόμιζεν ὅτι ἡ φιλοσοφία, ἡ ῥητορικὴ καὶ ἡ πολλὴ μάθησις ποιεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἐριστικούς, ὑπερηφάνους, ὀδρισταὺς καὶ φιλοτίμους, ἡναγκάζοντο νὰ ἐξηγῶσι διάφορα σπουδαῖα ἡθικὰ ἀποφθέγματα νὰ ἐπιδίδωσιν εἰς τὴν ὄρχησιν, τὴν ἅπλην Μουσικήν, ἣν ὁ Λυκούργος ἐθεώρει ἐν τῶν ἀναγκασιτέρων μαθημάτων, ὡς μεγαλύνουσαν τὸν νοῦν καὶ διεγείρουσαν τὸν ἐνθουσιασμόν διὰ τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἀρετὴν, διὸ καὶ ὁ Ἀθηναῖος λέγει.

« Διετήρησαν δὲ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων Λακεδαιμόνιοι τὴν Μουσικὴν, πλείστη αὐτῇ χρώμενοι καὶ συχνοὶ παρ' αὐτοῖς ἐγένοντο μελῶν ποιηταί. Τηροῦσι δὲ καὶ νῦν τὰς ἀρχαίας ᾠδὰς ἐπιμελῶς πολυμαθεῖς τε εἰς ταύτας εἰσὶ καὶ ἀκριβεῖς. Ὅθεν καὶ Πρατίνος φησί.

« Λάκων εἰ τέττιξ, εὐτυχὸς εἰς χορὸν. »

Ν' ἀποστηθίζωσι τοὺς στίχους τῶν ποιητῶν τοὺς περιγράφοντες τοὺς ὑπὲρ πατρίδος πεσόντας καὶ τοὺς κατασχύνοντας αὐτήν, νὰ σκώπτωνται μετὰ ξύ των ἄνευ δυσχερείας τινὸς ἢ βωμολοχίας, νὰ μαυθάνωσι παιδιὰν τινα περίεργον περὶ ἧς ὁ Σωσίβιος, ὡς λέγει ὁ Ἀθηναῖος, ἀναφέρει τάδε. « Παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις κωμικῶς παιδιᾶς ἦν τις τρόπος παλαιός, οὐκ ἄγαν σπουδαῖος, ἅτε δὴ καὶ τούτοις τὸ λιτὸν τῆς Σπάρτης μεταδιδωκού-